

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

16.05.2025 ж. №10 бюллетенге түзету

2025 ж. «19» мамыр күндеріне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел
қауіптілігінің күнделікті бюллетені**

(бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 18 мамыр сағат 20:00-ден 19 мамыр сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 18.05.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Смагулова С.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «19» мамырға

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысы 3000 м-ден жоғары биіктікте сақталуда. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4176 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 19 мамырда түнде жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр, биік таулы аймақтарда жауын-шашын (жаңбыр, қар), кей уақытта қатты жауын-шашын (1-20 мм), күндіз жаңбыр (1-14 мм). Кей жерлерде найзағай, бұршақ, дауыл. Іле Алатауының орта таулы аймақтарында қарқынды және ұзақ жауын-шашын жауған кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қалыптастырушы факторлардың критерийі орын алған кезде Кіші Алматы және Үлкен Алматы өзендерінің алабы үшін дауылды ескерту берілетін болады. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Күнгей Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктікте сақталуда. 19 мамырда түнде жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-20 мм), күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай, бұршақ. Күнгей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауының батыс бөлігінде қар жамылғысы 3000 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда, солтүстік бөлігінде - 3500 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда, солтүстік-шығыс бөлігінде - 3000 метрден жоғары, ал оңтүстік бөлігінде - 3500 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. 19 мамырда жаңбыр (1-14 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-18 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар жамылғысы 3000 м-ге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. 19 мамырда жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), бұршақ, дауыл. Сауыр тауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Қар жамылғысы 2000 м-ге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. 19 мамырда жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), бұршақ, дауыл. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «19» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Түнде жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр, биік таулы аймақтарда жауын-шашын (жаңбыр, қар), кей уақытта қатты жауын-шашын (1-20 мм), күндіз жаңбыр (1-14 мм). Кей жерлерде найзағай, бұршақ, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 7-12 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде 3 градус аяз-2 градус жылы, күндіз 0-5 градус жылы.
Күнгей Алатау	Түнде жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-20 мм), күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батыс бағытқа ауысады 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-17 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей уақытта жаңбыр (1-10 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батыс бағытқа ауысады 9-14, кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр (1-14 мм), кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-18 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей уақыттарда екпіні 15-20 м/с. 2000 м: ауа температурасы түнде және күндіз 3-8 градус жылы. 3000 м: ауа температурасы түнде және күндіз 2-7 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (2-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, түнде екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (2-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, түнде екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 15-20 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 17-22 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауыспалы, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.
Сауыр	Жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 15-20 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр (1-14 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, түнде екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 15-20 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр, найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), бұршақ, дауыл. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18 градус жылы, күндіз 13-18, кей жерлерде 21 градус жылы.